

**ZAJEDNO ZA MIR: KAŽIMO NE
NASILJU I DISKRIMINACIJI**

Bilten

Urednici časopisa školska 2023/24.

Mentorice:

Alma Ahmethodžić, magistrica međureligijskog studija i izgradnje mira, profesorica, mentorica (JU Treća gimnazija Sarajevo i JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn)

Lejla Karahodžić, profesorica sociologije, mentorica (JU Treća gimnazija i JU Gimnazija Obala)

Azra Kazija, profesorica B/H/S jezika i književnosti, mentorica (JU Treća gimnazija)

Marija Knežević, pedagoginja, mentorica (JU Srednja medicinska škola)

Lektura: Azra Kazija

Koordinatori ispred škola učesnica u međuškolskom projektu “Kažimo NE nasilju i diskriminaciji”

Alma Ahmethodžić JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn

Esad Karahodžić JU Treća gimnazija

Lejla Karahodžić JU Gimnazija Obala

Marija Knežević JU Srednja medicinska škola

Igor Smiljanić JU Srednja škola za saobraćaj i komunikacije

Učenci JU Treća gimnazija Sarajevo:

Glavna urednica: Arna Mekić

1. Amina Bahtanović
2. Lamija Krupalija
3. Dženita Podžić
4. Fatima Džafić
5. Hana Muhović
6. Azra Nezirević

TREĆA GIMNAZIJA
SARAJEVO

SADRŽAJ

1. OSVRT NA PROŠLOGODIŠNJI BILTEN „ŽRTVE RODNO ZASNOVANOG NASILJA NE SMIJU BITI STIGMATIZIRANE“	6
2. UVODNO OBRAĆANJE PEDAGOGICE MARIJE KNEŽEVIĆ	9
3. PRVI OKRUGLI STO „Izazovi s kojima se susreću mladi“	10
4. DRUGI OKRUGLI STO „Uloga čovječnosti u savremenom svijetu“	12
5. INTERAKTIVNA RADIONICA „Poruka čovječanstvu“	14
6. PJESME O MIRU, NASILJU DISKRIMINACJI	15
6.1. „MIR“ Fatima Džafić.....	15
6.2. „NASILJE I DISKRMINACIJA“ Fatima Džafić.....	16
7. OBRAĆANJE PROFESORICE SEDŽIDE HADŽIĆ ISPRED IRPO	17
8. UČENIČKA IZLAGANJA „Nasilje i diskriminacija kao kulturološki fenomen“	18
8.1. Luka Gajić.....	19
8.2. Dženita Podžić.....	22
9. SCENARIO PROGRAMA „Kažimo NE nasilju i diskriminaciji“	29
10. SARADNJA KLUBA KRITIČKOG MIŠLJENJA SA CIVITAS SEKCIJOM	34
11. IZLOŽBA „Hannah Arendt“	33
12. Izložba „Ljudska prava“	36
13. INTERVJU UČENIKA	38
13.1. Amra Duraković.....	38
13.2. Naida Bašić.....	39
13.3. Leila Pehadžić.....	40
13.4. Hana Ćurovac.....	41

13.5. Amina Bahtanović.....	42
14. DODJELA ZAHVALNICA	43
15. SPISAK UČESNIKA.....	46
16. FOTOGRAFIJE KUPOVINE KNJIGA.....	49
17. ZAKLJUČCI I NEKE OD PORUKA UČENIKA.....	50
18. OBJAVLJENE AKTIVNOSTI NA STRANICAMA NVO.....	52
18.1. Mreža za izgradnju mira.....	52
18.1. TPO Fondacija, ETOS inicijativa i Thinekrica obrazovni centar.....	54
19. UKRATKO O ORGANIZACIJAMA KOJE SU NAS PODRŽALE.....	56
19.1. TPO Fondacija.....	57
19.2. ETOS inicijativa.....	58
19.3. Centar za kulturu dijaloga.....	59
19.4. Mreža za izgradnju mira.....	61
20. OBOGAĆENI KNJIŽNI FOND BIBLIOTEKE TREĆE GIMNAZIJE.....	62
21. ZAKLJUČAK.....	64
22. FOTOGRAFIJE UČENIKA UREDNIKA.....	65

KRATKI OSVRT NA PROŠLOGODIŠNJI BILTEN

“Žrtve rodno zasnovanog nasilja ne smiju biti stigmatiziranje”

Panel “Žrtve rodno zasnovanog nasilja ne smiju biti stigmatizirane” realiziran je 28.11.2022. godine u okviru ETOS inicijative TPO fondacije i u suradnji sa JU Trećom gimnazijom Sarajevo, Katoličkim školskim centrom sv. Josip Sarajevo, JU Gimnazijom Obala i JU Srednjom medicinskom školom Sarajevo u prostorijama JU Treće gimnazije. Iz ove vrijedne prošlogodišnje inicijative proistekao je i zbornik učeničkih radova kojeg se rado prisjećamo. Veliki doprinos dali su i profesori i učenici Srednje škole za tekstil, kožu i dizajn Sarajevo jer su njihovi likovni radovi doprinijeli posebnom i upečatljivom dizajnu.

Definicije koje su naveli su potrebne da bi se zaista govorilo istim jezikom. Stigmatizacija, fizičko nasilje, psihičko nasilje, ekonomsko nasilje i rodno nasilje. Ukratko ćemo se podsjetiti definicije psihičkog nasilja jer zastupamo mišljenje da svaki od prethodno navedenih pojmova zastupaju određen stepen psihičkog nasilja.

PSIHIČKO NASILJE

Psihičko nasilje je svaka agresija koja se provodi bez intervencije fizičkog kontakta između ljudi. To je fenomen koji nastaje kad se jedan ili više ljudi verbalno izruguju protiv drugog ili drugih ljudi, uzrokujući neku vrstu psihološke ili emocionalne štete napadnutim ljudima.

Definicija psihičkog nasilja preuzeta iz prošlogodišnjeg biltena

Fotografije 1, 2, 3. Učenički radovi preuzeti iz prošlogodišnjeg biltena

Prošlogodišnji bilten je nosio teme sa raznim naslovima kao što su : Šta karakterizira vršnjačko nasilje?, Kakve mogu biti posljedice proživljavanja vršnjačkog nasilja?, Koliko djece trpi nasilje?, Zašto djeca iskazuju nasilno ponašanje?, te razlozi neprimjerenog ponašanja za koje smatramo da na pravi način otvaraju niz idućih, usko povezanih tema.

**LJUBAV NE
POVRJEĐUJE.**
PREKINIMO NASILJE SADA.

Fotografije 4, 5, 6 i 7. Učenički radovi sa veoma jakim i snažnim porukama!

"Pravo na slobodu i jednakost ne bi trebalo da podliježe osudi ili stigmatizaciji. Svaka žrtva rodno zasnovanog nasilja zaslužuje podršku, empatiju i pravdu, ne etiketu koja bi je dodatno ranila.

Zaustavimo stigmu i osigurajmo sigurno okruženje gdje se žrtve mogu osjećati podržano, bez straha od osude ili diskriminacije.

**ZAJEDNO ZA MIR: KAŽIMO NE
NASILJU I DISKRIMINACIJI**

Bilten

Uvodno obraćanje pedagogice Marije Knežević

Dragi čitaoci,

pred vama su stranice zbornika učeničkih radova pod nazivom „Zajedno za mir, kažimo ne nasilju i diskriminaciji“. Možda se odmah pitate kako smo se odlučili za tu temu, o miru i nenasilju, čovječnosti, poštivanju ljudskih prava, kada se čini da živimo u svijetu u kojem sve manje ima tih vrijednosti... Odgovor je jednostavan. Dok je svijet zahvaćen vihorima ratova, nasiljem, ubijanjem, nepravdom, glas onih koji su za mir i afirmaciju humanosti, poštivanje svih ljudskih prava, treba biti još jači, trudeći se da svojom harmoničnošću nadvlada hladnu kakofoniju destruktivnosti, nasilja i beznađa. Sve što je potrebno je hrabrost da istupimo, hrabrost da govorimo u ime mira, u ime pravde i poštivanja ljudskih prava, te na koncu djelujemo u cilju izgradnje kulture mira. Vodeći se upravo time organizirali smo niz okruglih stolova gdje smo okupili nekolicinu učenika iz pet sarajevskih srednjih škola te predstavnike vladinog i nevladinog sektora. Cilj nam je bio dati mladima šansu da progovore o svojim viđenjima ove teme, o svojim iskustvima. I progovorili su, a plod njihovih razmišljanja i rada je pred vama. Želim da Vas ovaj zbornik inspirira i molim vas nikada ne zaboravite našu moralnu i građansku dužnost da zajedno kreiramo tako potreban mir u sebi i oko nas.

IZAZOVI S KOJIMA SE SUREĆU MLADI

Prvi okrugli sto (23.11.2023. godine)

Dana 23.11.2023. godine, sa početkom u 11 sati, u amfiteatru Treće gimnazije održana je prva aktivnost okruglog stola pod imenom “**Izazovi s kojima se mladi susreću**” u okviru projekta “**Kažimo NE nasilju i diskriminaciji**”. Okruglom stolu prisustvovali su učenici pet sarajevskih škola: **Treća gimnazija, Srednja medicinska škola Bjelave, Gimnazija Obala, Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn, Srednja škola za saobraćaj i komunikacije**. Prije samog početka svim prisutnim obratili su se gospodin **Faruk Pršeš, stručni savjetnik za osnovno obrazovanje Opštine Novo Sarajevo, odjel za obrazovanje, kulturu i sport, i gospođa Snježana Ivandić-Ninković, program menadžerica projekta Snaga lokalnog ispred Mreže za izgradnju mira**. Gospođa Ivandić-Ninković i gospodin Faruk Pršeš istakli su potrebu uvezivanja mladih i NVO institucija vlasti s ciljem rješavanja aktuelnih problema, koji se osobito tiču mladih, na najbolji mogući način. Na okruglom stolu učenici su istakli probleme nacionalizma, nasilja, stigmatizacije žrtava nasilja, vršnjačkog nasilja, femicida te pritiska društva koje bez dovoljno razumijevanja i podrške pristupa mladima, njihovim željama i potrebama.”

Fotografija 8. Prvi okrugli sto: “*Izazovi s kojima se susreću mladi*”

Izdvajamo neke citate sa okruglog stola koji najbolje oslikavaju problematiku:

„Porodica je ta koja podstiče nacionalizam kod mladih.”

„Mi smo naše životne osobine i naš put.”

„Nedostaju prilike za napredovanje.”

„Najbolje da krenemo od sebe i osvjetlimo svoj um.”

„O mentalnom zadržanju ne govorimo dovoljno, kao ni o vršnjačkom nasilju.”

„Nikad nije dovoljno govoriti o krucijalnim izazovima i problemima i edukovati se.”

Zaključak okruglog stola je da se i društvo i mladi moraju više edukovati, angažovati kroz aktivizam te aktivno sudjelovati u pozitivnim promjenama u društvu.

Projekt podržali: TPO Fondacija, ETOS inicijativa, Centar za kulturu dijaloga, Mreža za izgradnju mira

Profesori koordinatori: Alma Ahmethodžić, Lejla Karahodžić, Esad Karahodžić, Marija Knežević, Duldina Kurtović, Igor Smiljanić

Fotografija 9 i 10. Prvi okrugli sto: *“Izazovi s kojima se susreću mladi”*

ULOGA ČOVJEČNOSTI U SAVREMENOM SVIJETU

Drugi okrugli sto (30.11.2023. godine)

U prostorijama Srednje škole za tekstil, kožu i dizajn, dana 30.11.2023. godine, sa početkom u 16.30 sati, održana je druga aktivnost u okviru projekta „Kažimo NE nasilju i diskriminaciji“, pod pokroviteljstvom TPO fondacije, ETOS inicijative, Centra za kulturu dijaloga i Mreže za izgradnju mira. Učenici pet sarajevskih srednjih škola (**Treća gimnazija, Srednja medicinska škola Bjelave, Gimnazija Obala, Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn, Srednja škola za saobraćaj i komunikacije**) učestvovali su na okruglom stolu pod nazivom „Uloga čovječnosti u savremenom svijetu“. Između ostalog učesnici su istakli i činjenicu da živimo u vremenu izazovnom za čovječnost, ali da u tome može biti i prilika za iskazivanje iste. Također, istaknuto je da u bosanskohercegovačkom društvu mladima treba pozitivnih primjera i uzora. Mladi imaju osjećaj da država nema viziju za njih niti ih podržava na adekvatan način. Mišljenja su da se treba živjeti za budućnost i na tome graditi politiku i državu, a ne osvrtni se na prošlost.

Fotografija 11. Drugi okrugli sto: „Uloga čovječnosti u savremenom svijetu”

Poruke mladih koje treba ponijeti sa okruglog stola:

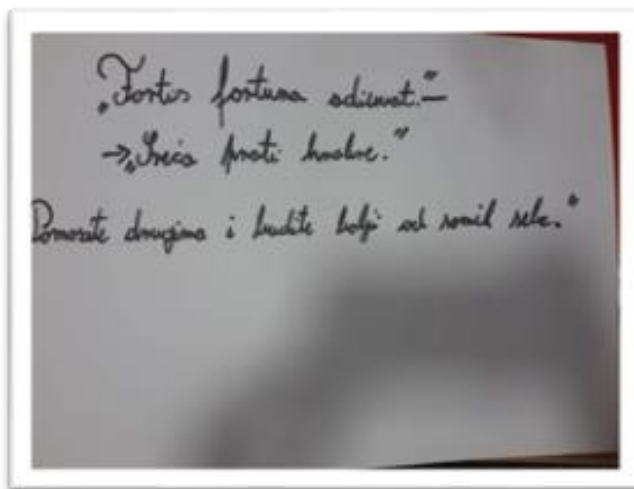
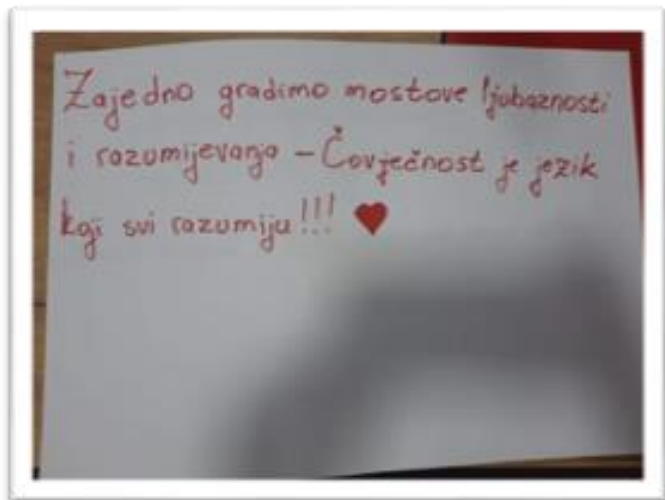
- „Za mir i slobodu odričeš se nekad nečega što smatraš dragim. Traži i sprovedi mir u svijetu, to te ne košta nikakve svote.“
- „Ne dozvoli da te bilo kakva prepreka pokoleba na putu ostvarenja tvojih snova.“
- „Zajedno gradimo mostove ljubaznosti i razumijevanja – Čovječnost je jezik koji razumiju svi!“
- „Sreća prati hrabre.“
- „Pomozite drugima i budite bolji od samih sebe.“
- „GODO-to sam ja!“

Profesori učesnici projekta: Alma Ahmethodžić, Lejla Karahodžić, Esad Karahodžić, Marija Knežević, Đuldina Kurtović, Igor Smiljanić

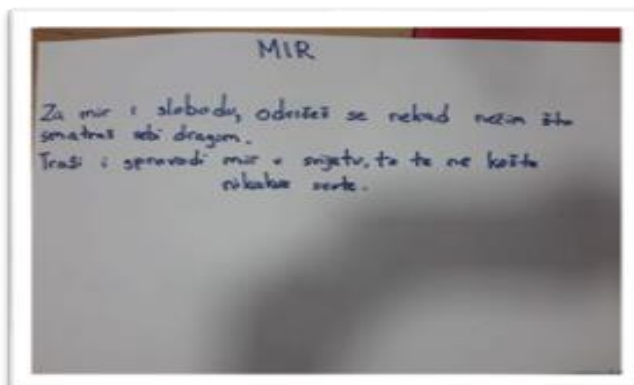
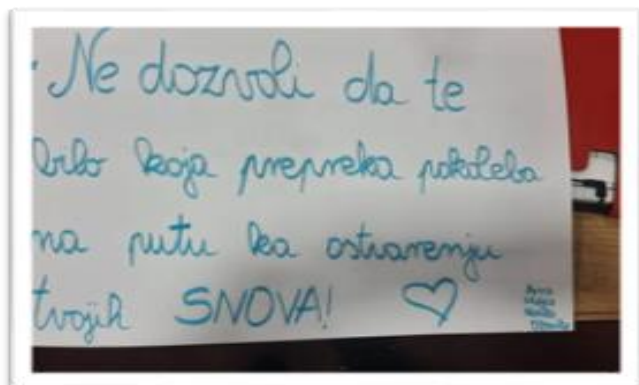
Fotografija 12. Drugi okrugli sto: "Uloga čovječnosti u savremenom svijetu"

INTERAKTIVNA RADIONICA “PORUKA ČOVJEČANSTVU”

Fotografije 13 i 14. Fotografije poruka učenika na temu: "Uloga čovječnosti u savremenom svijetu"

Nakon održanog II okruglog stola, naše moderatorice su osmislile kratku kreativnu radionicu. Cilj radionice je bio potaknuti mlade da napišu što više inspirativnih poruka koje bi prenijeli u svoje zajednice. Za ovaj zadatak su imali dovoljno vremena da osmislimo poruke. Jasno je da je zadatak bio i pomalo težak, ali smo ponosni na sve grupe, jer su zaista uspjeli poslati veoma inspirativne poruke. Na ovaj način su potakli ne samo sebe i drugare u svom okruženju, već i ostale mlade osobe koje mogu učiniti velike promjene u svojoj zajednici.

Fotografije 15 i 16. Fotografije poruka učenika na temu: "Uloga čovječnosti u savremenom svijetu"

Pjesma " Mir "

Pripremila učenica: Fatima Džafić

Mir

Na vrhu stabla ptica se skrila,
Bez pola kljuna i bez ijednoga krila.
Znatiželjan mladunac pogleda u pticu s puno jada,
Pitajuć se u sebi, kako s ovim pogledima ostalih vlada?

No znatiželja je uradila svoje,
Ipak se mladi manje boje.
„Kamo ti ptico kljun, kamo ti krila?
Da li si nešto radila? Gdje si to bila?“

„Teško je biti govornik, pisac, pacifista,
Ali je svima nama želja ista.
Zbog sprovođenja moje želje koju sam snila,
Oni koji nisu u nju vjerovali, oduzeli su mi krila.

Pa zar nas ne okružuju iste zvijezde, isti svemir?
Zar i mi ptice, ne zaslužujemo mir?
Ostadoh tada, tog hladnoga juna
Ne samo bez krila, već i bez kljuna.“

Mladunac joj na to reče:
„Preživjeti bez kljuna i krila se neće.
Zašto bih dao što je meni drago,
Jer da opet kupim kljun i krila, ne postoji za to blago.“
Odgovori mu ptica osmijehom blagim:
„Za mir i slobodu, odričeš se nekad nečim što smatraš sebi dragim.
Traži i sprovodi mir u svijetu, to te ne košta nikakve svote,
Jer nam tada neće samo uzeti kljun i krila, već i živote.“

“Nasilje i diskriminacija”

Pripremila: Fatima Džafić

Nasilje i diskriminacija

U tami sjene, gdje srce gubi žar,

Do ovdje smo se ponovo vratili, zar?

U tami svijeta gdje glavnu ulogu igra rasa, spol , religija, nacija,

U svijetu u kojem vlada nasilje i diskriminacija.

Oslonite se na nas mlade,

Jer kome dajemo na izbor, naša prava da krade?

U ovome svijetu niste samo sijena,

Znajte zbog nas će sve da se mijenja

Možda reći ne i nije tako lahko,

A kasnije se pitamo, šta bi bilo samo ako?

Da nam se više , ne dva puta, ne jednom već nikada da se ne ponovi.

Jer mir ne grade samo želje i snovi.

OBRAĆANJE PROF. SEDŽIDE HADŽIĆ ISPRED INSTITUTA ZA RAZVOJ PREDUNIVERTITETSKOG OBRAZOVANJA

Obraćanje profesorice Sedžide Hadžić ispred Instituta za razvoj predunivertitetskog obrazovanja

Fotografija 17. Profesorica Sadžida Hadžić viša saradnica za profesionalni razvoj odgajatelja, nastavnika, stručnih saradnika

Međuškolski projekt pod nazivom "Kažimo ne nasilju i diskriminaciji," obilježen je angažmanom profesora i učenika pet srednjih škola Kantona Sarajevo: JU Srednja medicinska škola, JU Gimnazija "Obala," JU Srednja škola za saobraćaj i komunikacije, JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn i JU Treća gimnazija, u sklopu globalne kampanje "16 dana aktivizma." Ova kampanja, koja se svake godine odvija od 25. novembra, Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, do 10. decembra, Međunarodnog dana ljudskih prava, ima za cilj borbu protiv rodno zasnovanog nasilja i obilježava se u preko 100 država svijeta od 1991. godine, kada ju je pokrenuo Institut za globalno liderstvo žena.

Ključnu aktivnost u okviru ove kampanje predstavljao je međuškolski projekt koji su organizirali profesori Alma Ahmethodžić, Marija Knežević, Lejla Karahodžić, Igor Smiljanić, Esad Karahodžić i Đuldina Kurtović. U ponedjeljak, 11. 12. 2023. godine, povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, održan je panel pod nazivom "Nasilje i diskriminacija kao kulturološki fenomen" u amfiteatru Treće

gimnazije. Sarajevski srednjoškolci su kroz ovaj panel argumentirano iznijeli problematiku nasilja i diskriminacije iz različitih perspektiva, koristeći argumente i retoričke vještine.

U sklopu istog događaja, učenici Treće gimnazije su priredili izložbu pod nazivom "Hannah Arendt," posvećenu istaknutoj njemačko-američkoj naučnici u oblasti politologije i filozofije. Ova izložba, kroz citate i odlomke iz djela Hannah Arendt, naglašava važnost kritičkog mišljenja i moć individualne moralne hrabrosti u suočavanju s društvenim problemima, koji su bili aktuelni u prošlosti, ali su prisutni i danas u 21. stoljeću. Učenici Srednje škole za saobraćaj i komunikacije su predstavili izložbu pod nazivom "Ljudska prava," koja je podsjetila prisutne na najvažnije vrijednosti čovječanstva i prava i obaveza svih nas kao građana ali i kao ljudi.

Na događaju je ispred JU Instituta za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo prisustvovala Sedžida Hadžić, viša saradnica za profesionalni razvoj odgajatelja, nastavnika i stručnih saradnika. Ona je istakla važnost suradnje između škola, interdisciplinarnog pristupa proučavanju društvenih fenomena i građanskog aktivizma u prevenciji nepoželjnih oblika ponašanja.

Izvor: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100085009922739>

Fotografija 18. Obraćanje direktorice JU Treće gimnazije

Fotografija 19. Voditelji Fatima Džafić i Ramiz Bećirović

-UČENIČKA IZLAGANJA

Javna ustanova
SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA
Sarajevo

Fotografija 20. Luka Gajić, Srednja medicinska škola

Diskriminacija i rodno zasnovano nasilje kao kulturološki fenomen

Mentorica: Marija Knežević pedagog

Učenik: Luka Gajić

U svijetu koji je pun nasilja, teško je naći odgovore na svakodnevna pitanja. Nasilje nad ženama, manjinama i u suštini svima sa kojima se ne slažemo postalo je naša svakodnevnica. Protiv takve svakodnevnice se teško bori, no sve počinje od nas i našeg vrijednosnog sistema. Ne dopustimo da nam se opet dogodi tragedija, pređimo na stvar!

Koja je prirodna reakcija kad vam neko na hodniku slučajno zgazi patike? Istući ćete ga. Sakupićete par drugara iz razreda i sačekati ga ispred škole. Neće više nikada da vas zgazi. Koja je prirodna reakcija

kada vas profesor obara na godinu, a vi znate koje auto on vozi? Izbušit ćete mu gume. Još bolje ako izbušite sve četiri. Neće više nikada pomisliti da vam da lošu ocjenu. A koja je prirodna reakcij kada vas vaša žena prijavi za nasilje? Ubit ćete je? Istući je pred rođenim djetetom i sve to snimiti za društvene mreže?¹

Kultura. Kultura je nešto što se uči, tako nam kaže sociologija², ali mi skoro nikako da naučimo iz svojih grešaka. Kultura nasilja koju mi svakodnevno živimo, produkt je rušenja vrijednostnog sistema društva. Često se kao primjer nalaze muzika, filmovi i rijalitiji, koji iako imaju svoje ruke umješane u problem, ne predstvaljaju srž problema. Srž³ jesu svakodnevne situacije i način promatranja na društvene događaje. Sve to lijepo zvuči kada se kaže, no, stvarna promjena je daleko od stvarnosti, jer se nalazimo u društvu koje podržava nasilje. Ne samo da ga podržava, već i nagrađuje.

"Sistem ne radi svoj posao" - rečenica koja sve više i više prerasta u floskulu, ali šta je u pozadini tog problema. Uglavnom im nedostaje srž. Sudovi, sigurne kuće i institucije postoje, ali njihova uloga je potpuno besmislena. Pojedinci počinju da mrze skoro sve što se razlikuje od standardne forme, skoro svakog ko razmišlja drugačije ili se osjeća drugačije. Na meti su žene, etničke manjine^{4 5}, lgbt⁶ osobe, u suštini svi koji nisu tradicijska norma. Često se u pojmovima koji govore o nasilju nad ženama pominje pojam tradicionalne porodice i njenog uticaja na nasilje. Društvo u kojem su tradicijske porodice po postotku većinske, najčešće mušku djecu uče da oni budu dominantni i "glave porodice", a ženu uče da bude submisivna i da "ostane u kuhinji". Ukratko, djecu učimo psihološkoj torturi i dajemo im simptome nekih psihičkih poremećaja. Tradicija i moderno poimanje porodice, ne mogu da postoje u koheziji, jedno nad drugom predstavljaju recipročnu opasnost.

Potrebna je promjena. Potrebno je da ne ostanemo samo na govorima i praznim riječima o apstraktnim pojmovima. Potrebne su nam konkretne socijalne mjere i poboljšanje institucija. Potrebno je da utvrdimo naš vrijednosni sistem. Potrebno je da ne dopustimo opet da nam se desi Gradačac.

Izvori:

1. Web pristupnica "Ubici iz Gradačca nije zabranjen prilazak ubijenoj jer nije bilo dokaza, kažu iz suda" (<https://www.slobodnaevropa.org/a/gradacac-ubistvo-sud/32550511.html>), pristupljeno 1.12.2023.)
2. Sociologija, udžbenik za gimnaziju, Kukić Slavo, Sarajevo publishing, 2008.
3. Filozofija, udžbenik za IV rAazred gimnazije i stručnih škola, Savić M., Cvetković V., Cekić N.. Zavod za nastavna sredstva Beograd, 2004.
4. Web pristupnica "Срби повратници у Возућу нису безбједни на свом огњишту (ВИДЕО)" (<https://www.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=536872>)
5. Web pristupnica "Napadi na povratnike u RS-u ugrožavaju opštu sigurnost" (<https://www.dw.com/hr/napadi-na-povratnike-u-rs-u-ugro%C5%BEavaju-op%C4%87u-sigurnost/a-66766863>)
6. Web pristupnica "Objavljen uznemirujući snimak napada na aktiviste u Banjoj Luci: "Hoćete da vam glave pootkidamo" (<https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/objavljen-uznemirujuci-snimak-napada-na-aktiviste-u-banjoj-luci-hocete-da-vam-glave-pootkidamo/489261>) "

TREĆA GIMNAZIJA
SARAJEVO

Fotografija 21. Dženita Podžić, Treća gimnazija

Diskriminacija i rodno zasnovano nasilje kao kulturološki fenomen

Mentorica: Alma Ahmethodžić, mr.

Učenica: Dženita Podžić

Ja sam Dženita Podžić, učenica trećeg razreda Treće gimnazije. U nastavku ću govoriti više na temu: ***„Diskriminacija i rodno zasnovano nasilje kao kulturološki fenomen“***.

Počet ću rečenicom koja je svima nama poznata, a ona glasi: *„Ko se tuče taj se voli.“*

Ova rečenica mnogo otkriva kakvo je naše društvo. Na primjer, na osnovu ove rečenice možemo zaključiti da oni koji se tuku (koriste silu i nasilje) su oni koji se vole, da je nasilje opravdano, da nasilje vezujemo za iskazivanje i dokazivanje naših emocija što kako individualno tako i kolektivno trebamo osuditi jer validno opravdanje za nasilje u bilo kojoj formi ne možemo naći. Definisat ću nekoliko važnih pojmova koji se tiču teme, a to su: diskriminacija, nasilje i rodno zasnovano nasilje.

Diskriminacija označava ograničavanje prava; nejednakost u tretmanu pojedinaca ili grupa iz različitih razloga (vjerska, nacionalna, rasna, socijalna, spolna diskriminacija i sl.).

Pod nasiljem podrazumijeva se svaki oblik jedanput učinjenog, odnosno ponavljanog verbalnog ili neverbalnog ponašanja koje ima za posljedicu stvarno ili potencijalno ugrožavanje zdravlja, razvoja i dostojanstva ličnosti onoga kome je nasilje učinjeno.

Nasilje nad ženama definirano je u skladu sa Konvencijom o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici Vijeća Evrope kao ***kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama, a predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu dovesti do: fizičke, seksualne, psihičke, odnosno finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu.***” (Vijeće Evrope, *Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici*, 11. maj 2011. godine).

Rodno zasnovano nasilje nad ženama označava svaka vrsta fizičkog, psihičkog, seksualnog i ekonomskog nasilja, kao i prijetnje nasiljem usmjerene prema ženama samo zbog toga što su žene ili ih nesrazmjerno pogađaju u odnosu na muškarce. ^[1]

1

Statistika

Ovaj izvještaj sadrži nalaze OSCE-ove kvalitativne i kvantitativne studije sprovedene u Bosni i Hercegovini (BiH) o nasilju nad ženama. Studija je provedena u proljeće/ljeto 2018. godine.

(Istraživanje na osnovu reprezentativnog uzorka od 2.321 žene u dobi između 18 i 74 godine koje žive u Bosni i Hercegovini, od kojih 1.163 u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH), 1.019 u Republici Srpskoj (RS) i 139 u

---

^[1]https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/studija_prevalenca.pdf, (Pristupila, 30.11.2023.)

Brčko distriktu BiH, radi utvrđivanja učestalosti i posljedica nasilja putem višefaznog stratificiranog nasumičnog uzimanja uzoraka.)

Tek malo manje od polovine žena u BiH (48%) iskusilo je neki oblik nasilja, uključujući i nasilje od strane intimnog partnera, nepartnera, uhođenje ili seksualno uznemiravanje, od svoje **petnaeste** godine. Preciznije rečeno, skoro 4 od 10 žena (38%) izjavilo je da su iskusile psihičko, fizičko ili seksualno nasilje od petnaeste godine od strane partnera ili nepartnera (FBiH: 36%, RS: 39%). Mlade žene (od 18 do 24 godina) su značajno više izložene nasilju nego žene starije životne dobi (iznad 65 godina).^[2]

Zabrinutost zbog problema nasilja nad ženama široko je rasprostranjena u BiH. Dvije trećine žena (67%) smatra da je nasilje nad ženama uobičajena pojava, dok preko četvrtine njih (27%) smatra da je *veoma* uobičajena.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u Bosni i Hercegovini, u periodu 2016-2020, ubijeno je **55 žena**. Međutim, ne postoje podaci da li su i u kojoj mjeri ova ubistva femicid, tj. rodno zasnovana ubistva žena.

Femicid – ubistvo žene od strane muškarca motivisano mržnjom i osećajem nadmoći, zbog kojeg smatra da ima pravo da joj oduzme život često je zadnji stadij kontinuiranog nasilja kojem su žene izložene od strane muškaraca. Femicid po pravilu nije izolovana pojava, nešto što se desi iznenada, kao posljedica afekta, već posljedica dugotrajnog zlostavljanja.

Kao što sam već istakla u svom govoru, i u 2022. godini, nažalost svjedoci smo nekoliko ubistava žena, femicida, gdje su najčešće žene ubijene od strane trenutnog ili bivšeg partnera. Mediji i šira javnost u većini slučajeva smatraju femicid “porodičnom tragedijom”, senzacionalistički izvještavaju, bez dovodenja u vezu femicida kao posljedice najekstremnijeg oblika nasilja nasilja nad ženama i skretanja pažnje na opasnosti s kojima se žene suočavaju, ako napuste nasilog partnera, a ne dobiju adekvatnu podršku nadležnih institucija. ^[3]

*Statistički podaci ukazuju da je rodno zasnovano nasilje nad ženama u Bosni i Hercegovini ozbiljan problem. Brojke obično pokazuju visok nivo nasilja, uključujući fizičko, seksualno i emocionalno nasilje. Ovo zahtijeva ozbiljnu pažnju i napore u sprečavanju i suzbijanju ovog oblika nasilja.

*Uz visoke stope rodno zasnovanog nasilja, posebno zabrinjavajuće su i statistike vezane za femicid u Bosni i Hercegovini. Femicid, kao najekstremniji oblik nasilja, predstavlja ozbiljnu preijtnju životima žena. Efikasne strategije prevencije i podrške žrtvama ključne su za suprotstavljanje ovom ozbiljnom problemu.

Svima su nam manje – više poznati oblici rodno zasnovanog nasilja koji se manifestuju.

Podsjetili smo se defincija nasilja, rodno zasnovanog nasilja i diskriminacije, čuli smo kakvi su to i šta govore statistički podaci. Nakon svega moramo postaviti pitanje - **Zašto se nasilje događa? Kakvu poruku djeci, koja uče šta je ispravno i kakvo je ispravno ponašanje, i mladima šaljemo ako im kao rješenje na problem nasilja damo odgovor da ko se tuče taj se voli i da je to dozvoljen način iskazivanja najplemenitijih emocija koje čovjek može da ima – ljubav?**

Porodica i društvo određuju prihvatljiva i zabranjena ponašanja i uloge žena, koja su direktno povezana sa nasiljem i čine ga skrivenim. Većina nasilnika može tražiti od žene da šuti o tome šta joj se desilo, i veoma često misli da je sama „kriva“, da je nekakvim svojim ponašanjem ili postupcima uzrokovala nasilje kojem je izložena.

Ne postoji razlog zbog kojeg bilo ko ima pravo ili opravdanje da bude nasilan prema ženi na bilo koji način.

Glavni dio – *Zašto je kod nas ova vrsta nasilja postala kulturološki odobrena radnja?*

Proces u kojem rodno zasnovano nasilje postaje kulturološki odobreno ponašanje često je kompleksan i uključuje različite društvenefaktore.

Norme i očekivanja: Tradicionalna društvena očekivanja i norme vezane uz rodno često mogu podržavati nejednakost i doprinosti toleranciji prema nasilju. U društvima sa tradicionalnom rodnom podjelom rada, određene uloge i zadaci smatraju se prikladnim za žene ili muškarce.

Stereotipi o ponašanju: naprimjer, uvjerenje da su muškarci agresivni ili dominirajući, dok se od žena očekuje da budu pasivne ili podređene.

Šutnja i stigma: Kad društvo šuti o rodno zasnovanom nasilju ili stigmatizira žrtve, to može doprinijeti da se trenutno stanje želi očuvati, a promjene se smatraju nepotrebnim. Žrtve mogu iz straha izabrati šutjeti, a društvo može zanemariti ozbiljnost problema.

Nedostatak adekvatnih zakona, ili njihova nedosljedna primjena, može stvarati utisak da je određeno ponašanje prihvatljivo ili nekažnjeno.

2

Edukacija i svijest: Ako nema adekvatne edukacije o jednakosti spolova i nasilju, ljudi možda nisu svjesni ozbiljnosti problema ili nisu opremljeni alatima za prepoznavanje i suzbijanje nasilja.

Medijski utjecaj: Mediji imaju moć oblikovati stavove i uvjerenja ljudi. Ako su određeni oblici nasilja prikazani ili normalizirani, to može doprinijeti društvenom odobravanju takvog ponašanja.

Rješenje često leži u promjeni ovih duboko ukorijenjenih društvenih dinamika putem edukacije, osvještavanja javnosti, jačanja pravnih mehanizama te podrške žrtvama i njihovih prava. Važno je raditi na promjeni kulture šutnje i okretanja glave kako bi se stvorilo društvo u kojem rodno zasnovano nasilje nije tolerirano.

---

²²https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/11/Istra%C5%BEivanje-o-dobrobiti-i-sigurnosti-%C5%BEena-u-BIH_BOS.pdf , (Pristupila, 30.11.2023.)0.11.2

³<https://arsbih.gov.ba/saopstenje-povodom-kampanje-16-dana-aktivizma-protiv-nasilja-nad-zenama/>, (Pristupila,30.11.2023.)

U cilju sprečavanja svih oblika rodno zasnovanog nasilja, a naročito femicida, neophodno je omogućiti adekvatnu evidenciju podataka mora biti ujednačena na svim nivoima vlasti, tako da se jednostavnom pretragom po bazi podataka mogu dobiti podaci o obimu, strukturi, ali i uzrocima ove pojave.

Čisto da se podsjetimo koji su mehanizmi koje možemo koristiti u slučaju nasilja:

- potražiti pomoć stručne osobe (psihologa, pedagoga) i opisati joj šta se desilo ili se dešava;
- prijaviti napade, prijetnje i uznemiravanje policiji;
- pozvati SOS telefon 1265 (Federacija BiH) i 1264 (Republika Srpska) i tražiti savjet i podršku, čak i ako želiš ostati anonimna.

Ne treba šutjeti čak i kada se desi samo jednom i kad se čini da možda i nije tako strašno.

Izvori.

^[1]https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/studija_prevalenca.pdf , (Pristupila 20.11.2023.)

^[2]https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/11/Istra%C5%BEivanje-o-dobrobiti-i-sigurnosti-%C5%BEena-u-BIH_BOS.pdf , (Pristupila 30.11.2023:)

^[3]<https://arsbih.gov.ba/saopstenje-povodom-kampanje-16-dana-aktivizma-protiv-nasilja-nad-zenama/>. (Pristupila 5.12.2023.)

4. <https://ba.bloombergdria.com/ostalo/vijesti/45166/broj-femicida-u-fbih-raste-lani-izrecene-mjere-zabrane-priblizavanja-za-278-osoba/news> , (Pristupila, 10.12.2023.)

5. <https://www.24sata.hr/news/alarmantan-broj-femicida-broj-ubijenih-zena-u-2022-u-svijetu-najveci-je-u-zadnjih-20-godina-948489> , (Pristupila, 10.12.2023.)

Međuškolski projekt: "Kažimo NE nasilju i diskriminaciji"

**Panel: "Diskriminacija i rodno zasnovano nasilje kao kulturološki fenomen" 11.12.
ponedjeljak 12:00 sati**

PROGRAM

Voditelji: Fatima Džafić i Ramiz Bećirović

Fatima

U tami sjene, gdje srce gubi žar,

Do ovdje smo se ponovo vratili, zar?

U tami svijeta gdje glavnu ulogu igra rasa, spol, religija, nacija,

U svijetu u kojem vlada nasilje i diskriminacija.

Ramiz: Pozdavljanje svih prisutnih

Fatima: Pozivamo prof. Sedžidu Hadžić da nam se obrati ispred Instituta za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja

Ramiz: Pozivamo pedagogicu Treće gminazije Hasiju Dedović da nam se obrati.

Fatima: Dana 10.12. završena je Kampanja „16 dana aktivizma“ koju Treća gimnazija obilježava drugu godinu za redom na poseban način kroz zajedničke aktivnosti s Gimnazijom Obala, Srednjom medicinskom školom Sarajevo, Srednjom školom za tekstil, kožu i dizajn i ove godine Srednjom školom za saobraćaj i komunikacije.

Ramiz: Od 23. novembra (zbog državnog praznika Dana državnosti 25.11.) počeli smo obilježavati Kampanju „16 dana aktivizma“ kroz međuškolski projekt „Kažimo NE nasilju i diskriminaciji“ u okviru kojeg je održano niz okruglih stolova u kojim su učestvovali pored učenika spomenutih škola i predstavnici nevladinih organizacija i predstavnici lokalne samouprave.

Fatima: Naš cilj nije bio samo da održimo okrugli sto na određenu temu i dođemo do određenih zaključaka. Naš cilj je da kroz projekte aktivnosti međusobno se povežemo i zajednički dođemo do zaključaka sa predstavnicima nevladinih organizacija i lokalne samouprave, a ovom prilikom posebno se zahvaljujemo Mreži za izgradnja mira koju je predstavljala u ovoj prilici gospođa Snježana Ivandić-Ninković program menadžerica koja je na prvom okruglom stolu održanom 23. novembra pod nazivom „Izazovi s kojima se mladi susreću“ predstavila rad i ciljeve Mreže za izgradnju mira i uputila riječi podrške svim učesnicima u aktivizmu. Posebnu zahvalu za podršku mladima dugujemo i predstavnicima Opštine Novo Sarajevo, preciznije Odjela za obrazovanje, kulturu i sport i gospodina, koji nažalost zbog opravdanih razloga nije tu s nama, Faruka Pršeša koji je na prvom okruglom stolu riječima ohrabrenja podtakao mlade da se informišu o mogućnostima uključivanja u razne aktivnosti, pozive koje realizuje i objavljuje Općina Novo Sarajevo, Odjel za obrazovanje, kulturu i sport i podržao naše aktivnosti. Ponosni smo što možemo najaviti nastavak saradnje sa ovim odjelom već u februaru mjesecu gdje će učenici III razreda Treće gimnazije povodom takmičenja Projekt građanin predstaviti će inovativna rješenja i prijedloge na određene probleme s kojima se susreću stanovnici Općine Novo Sarajevo.

Ne možemo da izostavimo TPO Fondaciju koja nas podržava u ovim zajedničkom radu drugu godinu za redom. Zahvaljujemo se na podršci i ukuzanom povjerenju. Sa TPO Fondacijom većina škola učesnica ima ostvarenu uspješnu višegodišnju saradnju kroz promociju ETOS vrijednosti.

Ramiz: Centru za kulturu dijaloga je nevladina organizacija koja nas također podržava već drugu godinu kroz naše aktivnosti među kojima su zastupljene različite forme debate kroz koje njeujemo kulturu govora i afirmiramo kritičko mišljenje i razmjenu argumenata. I uz podršku Centra za kulturu dijaloga nastojimo da dođemo do rješenja za probleme rodno zasnovanog nasilja, nasilja općenito, diskriminacije i svih izazova s kojima se susreću ne samo mladi, već i mi svi koji živimo u ovom društvu.

Fatima: Pozvao/la bih direktoricu Treće gimnazije gospođu Amru Čolić da nam se obrati.

Ramiz: Hvala vam na Vašem obraćanju, a sad pozivamo paneliste Gimnazije Obala, Anamariu Pejičić, Srednje medicinske škole Sarajevo, Luku Gajića i Treće gimnazije, Dženitu Podžić da nam se obrate.

1. Anamari Pejičić
2. Luka Gajić
3. Dženita Podžić

Oslonite se na nas mlade,

Jer kome dajemo na izbor, naša prava da krade?

U ovome svijetu niste samo sijena,

Znajte zbog nas će sve da se mijenja

F: Vrijeme je za diskusiju. Pitanja i komentare!

F: Možemo reći da biti žena u našem društvu nije lahko i to smo mogli zaključiti zahvaljujući govorima panelista koji su između ostalog istakli poražavajuću statistiku po pitanju rodno zasnovanog nasilja. Ženama u BiH pored toga što su većinom žrtve različitih formi nasilja teško im je i doći do zasluženog mjesta u društvu. Pitanje rodne ravnopravnosti je još uvijek u praksi u BiH problematično odnosno teško izvodivo. Još uvijek imamo dominantno patrijarhalnu viziju žene koju prije vidimo u kući nego u nekoj firmi ili instituciji vlasti. Potaknuti tim, učenici Treće gimnazije, članovi CIVITAS sekcije i Kluba kritičkog mišljenja kreirali su plakate inspirisani likom i djelom filozofkinje koja je na našim prostorima manje više zaboravljena, a to je Hanna Arendt, koja na primjer u djelu „Izvori totalitarizma“ kad govori o vlasti koja ne mari za aktuelne probleme, koja ne njeguje univerzalne i demokratske vrijednosti kaže, citiram: **"Cilj ove stalne laži nije da natjera ljude da vjeruju u laži, već da ih natjera da veruju ni u šta."**

Riječi Hanne Arendt su i danas aktuelne. Nastojanja vlasti da nam oduzmu moć mišljenja, odlučivanja i međusobnog povjerenja nije prestala. Nametanje iskonstruisane istine postaje sve prisutniji trend na koji mi ne pristajemo. Pozivamo sve prisutne da sa učenicom Alijem Ohranovićem učenikom Treće gimnazije pogledaju izložbu plakata čija inspiracija je bila Hana Arendt prije toga, ali će sve nas ukratko upoznati s izložbom kao i njenim ciljem i svrhom. Nakon što pogledate izložbu „Hannah Arendt“, uč. Srednje škole za saobraćaj i komunikacije Arnel Seferović će nam se obratiti i ukratko predstaviti izložbu plakata na temu „Ljudska prava“.

R: Nakon obilaska izložbi pozivamo vas na druženje u holu naše škole, a prije toga želimo da se posebno zahvalimo nevladinim organizacijama koje su nas podržale:

TPO Fondacija koja je i finansijski podržala međuškolski projekt „Kažimo NE nasilju i diskriminaciji“, zahvaljujući tome smo obogatili školsku biblioteku sa 16 knjiga iz područja filozofije, sociologije, logike, etike i psihologije.

Mreži za izgradnju mira koja je slala svoje predstavnike na naše projekte aktivnosti i promovisali naše aktivnosti

Centru za kulturu dijaloga koji je promovisao naše aktivnosti

Posebnu zahvalu dugujemo direktorici i pomoćnici direktorice Treće gimnazije koja nam je omogućila neometan rad na projektnim aktivnostima kao i svim uposlenicima koji su nam pomogli da naše aktivnosti proteknu u najboljem mogućem ambijentu.

Posebna zahvala naravno za sve direktore škola učesnica u projektu.

Hvala svim profesorima koji su izdvojili svoje vrijeme da bi sa nama doprinjeli našoj zajednici i svim učenicima koji su učestvovali u projektu.

Možda reći ne i nije tako lahko,

A kasnije se pitamo, šta bi bilo samo ako?

Da nam se više , ne dva puta, ne jednom već nikada da se ne ponovi.

Jer mir ne grade samo želje i snovi.

Fotografija 22. obraćanje pedagogice Hasije Dedović

Fotografija 23. Zajednička fotografija

SARADNJA KLUBA KRITIČKOG MIŠLJENJA I DEBATNOG KLUBA SA CIVITAS SEKCIJOM

Izložbu “Hannah Arendt” otovrio i ukratko predstavio rad učenika uč Treće gimnazije Ali Ohranović

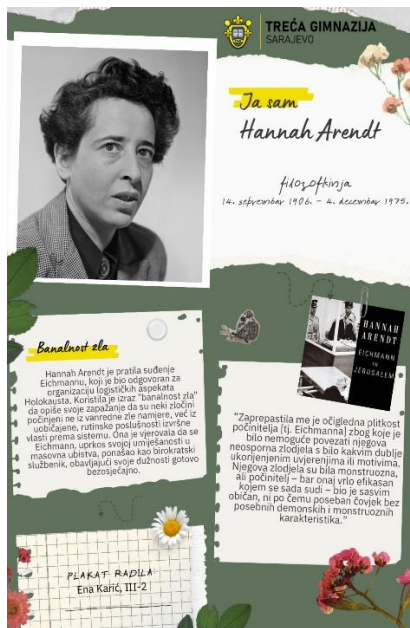
Hannah Arendt je rođena 1906. godine u Njemačkoj, a umrla je 1975 u SAD. Studirala je na sveučilištima u Marburgu, Freiburgu i Heidelbergu, gdje je doktorirala. Po dolasku nacista na vlast 1933. napustila je Njemačku, a od 1940. živjela je u SAD-u. Predavala je na Sveučilištu u Chicagu, potom na New School for Social Research u New Yorku. Bavila se proučavanjem totalitarizma, antisemitizma, imperijalizma i drugim političko–filozofskim socijalnim fenomenima. U svojim najpoznatijim dijelima poput “Izvori totalitarizma”, “Conditio Humana”, tekst “Mi izbjeglice” i “Ajhman u Jerusalemu” govori o čojekovoj mogućnosti kritičkog razmišljanja, njegovoj ulozi u modernom društvu i prirodi zlu općenito.

Iz toga proizilazi njena poznata fraza o banalnosti zla tj. da velika zla u historiji ne čine fanatici ili sociopate, već ljudi koji prate svako naređenje, podanički i nekritički, što dovodi do gubitka sposobnosti kritičkog razmišljanja, te samim tim ti ljudi ne mogu diferencirati dobro od zla. Kada spominjeno balanlnost zla “Ajhman u Jerusalemu” se bazira na suđenju ratnom zločincu Adolfu Ajhmanu u kojem ona navodi sljedeći citat.

“Krajnja zloba, patologija ili ideološko ubjeđenje nisu nužni kako bi pomogli pojedincu da počini beskrajno zlo.”

Fotografija 24. Predstavljanje izložbe plakata “Hannah Arendt” uč. Ali Ohranović

Fotografije 25, 26 i 27. Fotografije nekih od od plakata

Iz ovih primjera vidimo koliko je bitno da razgovaramo o ovim temama jer su i dan danas itekako relevantne i aktuelne, te je jedan od naših ciljeva da ovom izložbom podižemo svijesto o ovakvim temama. Također važno je istaći da je Hana Arendt u svojim dijelom u analizama položaja građanina i izbjeglica oštro kritovala vlade država koje izbjeglice i migrante koriste kao jefintu randu snagu kao što navodi za najgore moguće poslove bez ikakve pravne zaštite i prava. Nažalost danas živimo opet u vremenu kada je pitanje izbjeglica, migranata ili kao je to popularnije možda da se kaže "ljudi u pokretu" posebno aktuelno.

Nakon zahvala svima na izdvojenom vremenu, posebna zahvala učenicima Kluba kritičkog mišljenja i CIVITAS sekcije na doprinosu kreativnosti i istraživanju lika i djela Hane Arendt: Arna Mekić, Ena Karić, Adna Pasović, Amina Bahtanović, Veldina Hodžić i poseban doprinos izložbi dala je Mihaela Jerkić, koji su izdvojili svoje vrijeme te napravili plakate o već spomenutim temama.

Fotografije 28. 29 30 i 31. Fotografije postavljenih plakata izložbe "Hannah Arendt"

IZLOŽBA " LJUDSKA PRAVA "

Govoriti o ljudskim pravima iz perspektive savremenog čovjeka u vrijeme u kojem svjedočimo duplim standardima po pitanju istih nije samo potrebno već je neophodno. Vođeni tom mišlju i svakodnicom

učenici Srednje škole za saobraćaj i komunikacije i Treće gimnazije pripremili su izložbu plakata na temu: "Ljudska prava". Važno je da institiramo na poštivanju deklaracija i konvencija koja štite prava i slobode svih nas. Podjsetitmo se npr. **Opće deklaracije o ljudskim pravima I člana 1. u kojem se kaže:**

"Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i svijješću i treba da jedno prema drugome postupaju u duhu bratstva."

Otvorio izložbu i ukratko prisutne upoznao sa radovima učenika srednje škole za saobraćaj i komunikacije i Treće gimnazije uč. Arnel Seferović, Srednja škola za saobraćaj i komunikacije.

Fotografija 32. Arnel Seferović, Srednja škola za saobraćaj i komunikacije

Fotografije 33 i 34. Fotografije postavljenih plakata na temu: "Ljudska prava"
Srednja škola za saobraćaj i komunikacije

Fotografije 35 i 36. Fotografije postavljenih plakata na temu: "Ljudska prava"

Treća gimnazija

INTERVJU I UČENIKA ŠKOLA UČESNICA U PROJEKTU

AMRA DURAKOVIĆ

Fotografija 37. Amra Duraković

JU SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA

Šta mislite o ovim i sličnim aktivnostima?

- Smatram da razmjenom mišljenja, sudjelovanju u zajedničkim razgovorima i poticanju društva na ispravno mišljenje ujedino stvaramo bolju sliku današnjice, te predstavljamo mlade ljude koji su ogledalo sutrašnjice.

2. Šta Vas je motivisalo da učestvujete u projektu?

- Prvenstveno me motivisalo "kakvo je to razmišljanje mladih ljudi moje generacije?", "da li naša mišljenja i težnja za boljim prevladava?", "da li smo svi svjesni trenutnog stanja?", te "da li svi imamo

jasno definisan stav po pitanju spremnosti uvažavanja drugih i hrabrosti prelazka svih prepreka do stepenice uspjeha?".

3. Koju poruku za vršnjake imate?

- Uvijek budite spremni kao da će vaš put biti od trnja i od kamena, ali vi ne zaboraviti "ko ste vi?", "zbog čega ste tu?" i "koji je vaš cilj?". Svaka ruža ima bezbroj trnja, ali na vrhu vas čekaju latice i niko se ne obazire više na trnje, iako je ono ostavilo neke mrlje. Trudite se bez obzira na sve da ostavite najbolje utiske, jer time predstavljate sebe, to ste Vi, Vi ste svoje najbolje ogledalo, a onda odraz na sve nas, a potrudite se da taj odraz bude sjaj.

"Duša je satkana od lomljive komponente koja uvene kao ruža ako nije naučena da latice svoje pruža."

-Amra DurakovićŠto se tiče aktivnosti koje smo realizirali u sklopu ovog projekta, smatram da je jako važno za nas mlade koji žele mijenjati na bolje naše društvo, da se što više uključujemo i osnažujemo i da prije svega razgovaramo, diskutujemo i razmjenjujemo ideje sa našim vršnjacima. Zaista je mnogo izazova na koje nailazimo svakodnevno.

NAIDA BAŠIĆ

SREDNJA ŠKOLA ZA SAOBRAĆAJ I KOMUNIKACIJE

Fotografija 38. Naida Bašić

1. Šta mislite o ovim i sličnim aktivnostima?

Većina ljudi kada čuju za nešto ovakvog tipa, okrenu glavu budu uz komentar da to nije za njih. Da ne žele da se zamaraju sa tim jer se ništa ne može promijeniti, jer je prosto sistem takav kakav jeste, što smatram da je pogrešno. Naš cilj je da podstaknemo ljude na razmišljanje o tome šta bi se to moglo

promijeniti. Ovakve aktivnosti nisu svakodnevne u našem obrazovnom sistemu i raduje nas da smo imali priliku da prepoznamo i reagujemo na razne oblike diskriminacije. Da i od drugih vršnjaka čujemo na koje to sve oni problem nailaze.

2. Šta Vas je motivisalo da učestvujete u projektu?

Ovo je nešto što me je oduvijek zanimalo. Nikad nisam voljela biti postrani i ćutati o nepravdi koja je nanešena drugima, a i meni samoj. Uvijek sam se borila za tu pravdu i za tu jednakost među svima nama koja je jako bitna kako bi svijet mogao normalno funkcionisati. Drago mi je da vidim da i mnogi moji vršnjaci su zainteresovani da se bore za bolju budućnost. Da nisam sama i da se možemo udružiti i zajedno djelovati.

3. Koju poruku za vršnjake imate?

Mnoge generacije prije naše su se trudile da za nas ostave što bolji svijet za život. Da li je ovo trenutno stanje zaista ono u kojem želimo živjeti i da li je to svijet koji mi želimo ostaviti generacijama koje dolaze poslije nas. Smatram da smo dužni da i mi damo naš doprinos. Da nismo pasivni. Da reagujemo na sve oblike nepravde. Da ukazujemo na diskriminaciju. Da se borimo za ljudska prava. Samo tako možemo svijetla obraza pogledati same sebe i nadati se da će naredne generacije napraviti iskorak ka pravednijem svijetu.

LEILA PEHADŽIĆ

SREDNJA ŠKOLA ZA TEKSTIL, KOŽU I DIZAJN

Fotografija 39. Leila Pehadžić

Šta Vi mislite o ovim aktivnostima? Po meni ove aktivnosti su jako produktivne. Drago mi je što učestvujem u njima jer se može jako mnogo naučiti za krako vrijeme što i jesam. Upoznavanjem učenika

iz drugih škola nas čini više socijalno nastojenim pojedincom i mislim da treba još učenika uključiti da nas je što više.

Šta Vas je motiviralo da učestvujete u projektu?

Motivirala me prof. Alma Ahmethodžić koja mi je uvijek govorila da ne odustajem od bilo kojih aktivnostim kroz koje mogu naučiti nešto što će mi trebati za budućnost.

Koju poruku imate za vršnjake?

Držite se zajedno, ne odmažite jedni drugima ako vidite da nekome možete pomoći pomozite im. Nemojte dozvoliti da budemo društvo koje nečinjenem podržava ono što nebi trebalo.

HANA ĆUROVAC

Fotografija 40. Hana Ćurovac

GIMNAZIJA OBALA

1. Šta Vi mislite o ovim aktivnostima?

"Smatram da ovakve aktivnosti mogu doprinijeti mnogo dobrih stvari našem društvu. Sama činjenica da su mladi naše države spremni sudjelovati u ovim aktivnostima znači da su spremni poduzeti akciju kako bi vidjeli promjene u okruženju. Svako od nas posjeduje jedno veoma snažno oružje koje nam nitko nikada neće oduzeti, a to je naše znanje. Zašto ne iskoristiti to za neku dobru svrhu? Učestvovanje

na okruglim stolovima i panelima izuzetno me ispunjava, jer smo tu okruženi ljudima koji vjerovatno dijele slične stavove kao i mi. Možda čak i ne dijele, no ipak, to nas potiče da sagledamo stvari iz druge perspektive. Upravo zbog toga uvijek učimo i upoznajemo nove ljude koji žele vidjeti bolje sutra, poput nas. Ovakve aktivnosti trebaju postati uobičajene i poželjno bi bilo da se implementiraju u sve škole."

2.Šta Vas je motiviralo da učestvujete u projektu?

"Motivisala me misao da mi, ljudi do 19 godina, možemo imati utjecaj na našu budućnost, ali i budućnost djece koja ostaju iza nas. Mi možemo i trebamo biti ta promjena koju naš narod treba."

3.Šta Vas je motiviralo da učestvujete u projektu?

"Ne trebamo dopustiti da drugi hodaju po nama. Posjedujemo glas, znanje i hrabrost potrebnu da ostvarimo sve svoje ciljeve i omogućimo potrebne promjene u našem okruženju."

AMINA BAHTANOVIĆ

Fotografija 41. Amina Bahtanović

TREĆA GIMNAZIJA

1.Šta Vi mislite o ovim aktivnostima?

"Iskustvo kao moderaotrice bilo mi je jako interesantno. Mnogo je detalja na koje treba misliti što je zahtjevalo veliku dozu koncentracije. Obzirom da volim da razgovaram sa ljudima o potrebama i problemima društva, a posebno mladih, uživala sam kao moderatorica. Rado se odazovem ovakvim aktivnostim iz razloga što vjerujem da mladi imaju puno toga za reći ukoliko im se da prilika. Isto tako,

lično napredujem i širim vidike kada iznosim svoja, a slušam tuđa mišljenja. Smatram da trebamo forsirati dijalog mladih i nadležnih organa kako bi se postigla opća dobrobit”.

2.Šta Vas je motiviralo da učestvujete u projektu?

“Svoje vrijeme rado posvećujem neformalnom obrazovanju, a ovaj projekt je sigurno jedan vid tog obrazovanja. Ideja o susretu učenika nekoliko sarajevskih srednjih škola, profesora i predstavnika vlasti bila je dodatni motiv sa se uključim u projekat. Pored novog iskustva, nadam se da će se izroditi i mnoga prijateljstva”.

3.Šta Vas je motiviralo da učestvujete u projektu?

“Vršnjacima i mladima željela bih poručiti da smo mi ti koji mogu napraviti promjene ukoliko se ujedinito. Jako je važno da budemo ujedinjeni u ideji za ravnopravnost. Također, svi mi kao individue možemo uraditi sve što želim uz dovoljan trud i rad”!

DODJELA ZAHVALNICA I FOTOGRAFIJE

Fotografija 42. JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn

Fotografija 43. JU Gimnazija obala

Fotografije 44 i 45. JU Treća gimnazija

Fotografije 46, 47 i 48. JU Srednja škola za saobraćaj i komunikacije

Fotografija 49. JU Srednja medicinska škola

SPISAK SVIH UČENIKA, DOBITNIKA ZAJVALNICA I NAGRADA IZ SVIH SREDNJIH ŠKOLA KOJE SU UZELE UČEŠĆE U PROJEKTU

JU Treća gimnazija

1. Amina Bahtanović
2. Fatima Džafić
3. Ramiz Bećirović
4. Dženita Podžić
5. Danin Borovina
6. Arna Mekić
7. Azra Hajdar
8. Adna Pašović
9. Džana Salčin
10. Veldina Hodžić
11. Hana Muhović
12. Azra Nezirević
13. Ena Karić
14. Nejla Dević
15. Majra Mališević
16. Mihaela Jerkić
17. Ali Ohranović
18. Lamija Fehrić

JU Gimnazija Obala

1. Anamari Pejičić
2. Nikola Madunić
3. Hana Ćurovac
4. Faris Sačić
5. Mehmed Subašić

JU Medicinska škola

1. Veronika Soldo
2. Imran Efendić
3. Luka Gajić
4. Amra Duraković

JU Srednja škola za saobraćaj i komunikacije

1. Arnel Seferović
2. Hamza Begić
3. Nejra Nahić
4. Ajdin Hrvat
5. Selma Čelik
6. Benjamin Omeragić
7. Damir Baždar
8. Džejlja Đatur
9. Aida Sinan
10. Naida Bašić

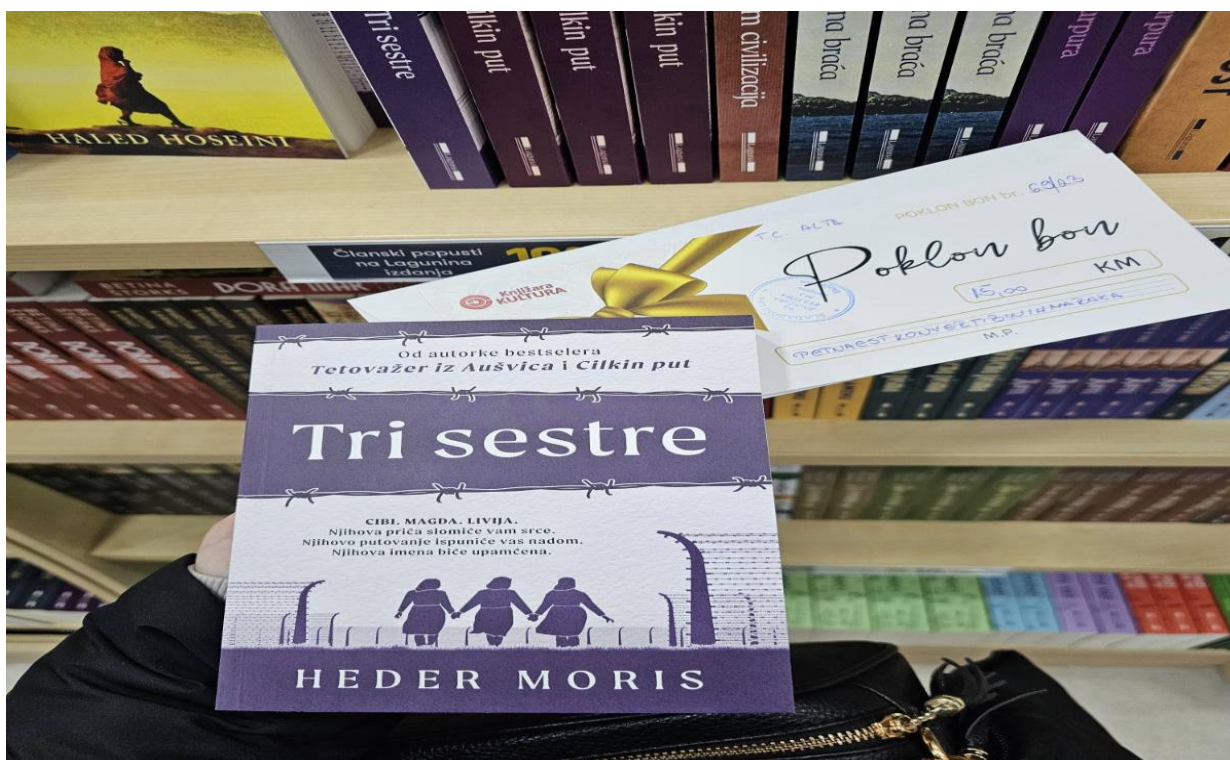
JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn

1. Leila Pehadžić
2. Berina Jusufović
3. Tarik Medić
4. Ema Šesto
5. Denise Aramu
6. Elma Turčalo
7. Asja Murić
8. Delila Bektešević
9. Džejna Šahmanija
10. Ajša Hodžić

FOTOGRAFIJE UČENIKA U KUPOVINI KNJIGA UZ POKLON BON

Fotografije 50 i 51. Kupovina knjiga

ZAKLJUČCI I NEKE OD PORUKA UČENIKA

LUKA GAJIĆ“

“Ovakav projekat bio je neophodan našem društvu. Često se kaže da je obrazovanje korijen svih problema, a zahvaljujući par požrtvovanih profesora, imali smo priliku da problem nasilja kao i neke probleme svakodnevnice prodiskutujemo uz prigodna druženja, panele i radionice. Imam nadu da će se ovaj projekat nastaviti jer pruža nama mladima priliku da se naš glas čuje!“

LEILA PEHADŽIĆ

„Što se mene tiče,kao učenik kojem je ovo sve novo iskustvo je prelijepo uradjeno/organizovano. Svaka čast školama koje su organizovale okrugle stolove i sve ostale projekte,prelijepo uradjeno i nadam se novim projektima u novoj godini.“

ARNEL SEFEROVIĆ:

“Kao učesnik u projektu koji se realizovao u proteklih mjesec dana moram priznati da sam jako uživao u svemu.Okrugli stolovi koji su se realizovali u Trećoj gimnaziji i Srednjoj školi za tekstil i dizajn bili su po meni jako zanimljivi i jako mi se dopala atmosfera koja je vladavala. Jako interesantne i poučne teme, pogotovo za nas mlade. Smatram da je za nas, tinejdžere koji uskoro ulaze u punoljetstvo, jako bitno biti informisan o svemu što se dešava u našoj državi. Također, naučio sam nešto o humanosti koja me je zaintigrirala kao tema. Nakon prvog okruglog stola, koji se realizirao u Trećoj gimnaziji, posebno sam se osjećao i bio sretan jer sam izašao sa novim saznanjima i informacijama. A posebno me je obradovalo jer sam vidio da i moji vršnjaci imaju pozitivna mišljenja i želju da unaprijede državu. Pogotovo sam se posebno osjećao kada sam predstavljao svoju školu koja je imala izložbu u Trećoj gimnaziji na temu: “Ljudska prava”. Moje kolege su napravile posebne radove na ovu temu.

Kolege iz škole koje su prisustvovala zajedno sa mnom na okruglim stolovima i na svim ostalim dešavanjima također su uživali i unaprijedili svoje znanje. Želio bi se još jednom zahvaliti na pozivu i na ljubaznosti koja nam je pružena i želim dati svoje mišljenje o tome da li se ovi projekti trebaju nastaviti ili ne. Po meni, da, bez sumnje. Naučio sam nešto novo i družio sam se i taj osjećaj koji imate dok prisustvujete i slušate priče drugih je poseban. Volio bih učestvovati i u budućim projektima ako ih bude. Hvala!”

Udruženje mreža za izgradnju mira

Fotografija 52. Okrugli sto: *”Izazovi s kojima se susreću mladi”*

Obraćanje gospođe Snježane Ivandić-Ninković

“Dana 23.11.2023. godine predstavnici_ce Mreže za izgradnju mira učestovali su na okruglom stolu “Izazovi s kojim se susreću mladi”, održanom u Trećoj gimnaziji u Sarajevu, u okviru projekta “Kažimo NE nasilju i diskriminaciji”. Okruglom stolu prisustvovali su učenici pet sarajevskih škola: Treća gimnazija, Srednja medicinska škola Bjelave, Gimnazija Obala, Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn, Srednja škola za saobraćaj i komunikacije.

Učenicima_cama se u ime Mreže za izgradnju mira obratila Snježana Ivandić – Ninković, te je upoznala prisutne o aktivnostima Mreže za izgradnju mira.

Nakon upoznavanja s aktivnostima Mreže, mladi su raspravljali o temama važnim za mlade ljude, a i o budućim aktivnostima. Razmijenili su mišljenja o vršnjačkom nasilju, prevenciji nasilja nad ženama, te drugim bitnim temama za civilni sektor Bosne i Hercegovine. Mladi ljudi su budućnost Bosne i Hercegovine i naši partneri u izgradnju održivog mira.”

Fotografija 53. Okrugli sto: *”Izazovi s kojima se susreću mladi”*

Obraćanje gospodina Faruka Pršeša ispred Odjela za obrazovanje, kulturu i sport Općine Novo Sarajevo

Izvor: <https://www.mreza-mira.net/vijesti/seminari-treninzi/okrugli-stol-izazovi-s-kojim-se-susrecu-mladi/>

MEĐUŠKOLSKI PROJEKT: "KAŽIMO NE NASILJU I DISKRIMINACIJI"

“Vrijeme u kojem živimo karakterizira nagli tehnološki razvoj, postizanje materijalne dobrobiti u većem dijelu zemaljske kugle ali s druge strane imamo i sve više ratnih sukoba, depresije, kršenja ljudskih prava i dostojanstva. Materijalistički pogled na svijet i mogućnost uživanja u pogodnostima suvremenog načina života doveli su do zanemarivanja vrijednosti u svakodnevnom životu, odgoju mladih generacija... Kao da je postalo važnije imati nego biti. Ili...? Može li čovjek živjeti bez vrijednosnih putokaza na svom putu života? Do kojih posljedica može dovesti suvremena kriza vrijednosti?”

Nesumljivo, čovjek je vrijednosno biće i prema vlastitim vrijednosnim kriterijima procijenjuje sve oko sebe, ali i samoga sebe, dobro od zla, ljudsko od neljudskog, humano od nehumanog, čovječno od nečovječnog...

“Izazovi s kojima se mladi susreću” je naziv prvog okruglog stola održanog 23.11.2023. u Trećoj gimnaziji. Učesnici okruglog stola su bili učenici pet sarajevskih srednjih škola zajedno sa predstavnicima nevladinih organizacija i lokalne samouprave tematizirali izazove s kojima se mladi susreću. Ono što je istaknuto je potreba hitnog reagovanja i preveniranja svake vrste nasilja u društvu općenito ali posebno vršnjačko nasilje i nacionalizma. Ono što su mladi istakli kao problem i izazov koji treba prevazići je kao i nedostatak prilika za napredovanje, nepovjerenje u državne institucije i

nesigurna ekonomska i sigurnosna situacija u državi općenito što im otežava da stvore sliku vlastite budućnosti u domovini u kojoj su se rodili i u kojoj se školuju.

30.11.2023. godine na okruglom stolu pod nazivom "Uloga čovječnosti u suvremenom svijetu", drugom po redu u okviru projekta „Kažimo NE nasilju i diskriminaciji“, data je prilika mladima iz pet srednjih škola da razgovaraju na ovu veoma značajnu, ali nedovoljno zastupljenu temu. Mladi iz Treće gimnazije, JU Srednje medicinske škole Sarajevo, Gimnazije Obala, Srednje škole za tekstil kožu i dizajn i Srednje škole za saobraćaj i komunikacije Sarajevo istakli su probleme nedovoljne zastupljenosti pozitivnih primjera u našem društvu, negativnog društvenog pritiska ukoliko se neko odluči na volontiranje, nedovoljne prisutnosti empatije u svakodnevnim situacijama u kojima se nalaze mladi, a istakli su i veliku potrebu za hrabrim stavom i većim zalaganjem za vrijednosti. Ovo se posebno odnosi na čovječnost jer ona je ta koja sa ostalim vrijednostima daje smisao životu i istinsku vrijednosnu orijentaciju. Mladima su potrebni istinski i pravi životni uzori, ideali i vrijednosti čovječnosti i to je zapravo ono navrijednije što su im dužne prenijeti starije generacije. Poruke koje su mladi poslali nakon okruglog stola su:

„Za mir i slobodu, odričeš se nekad nečega što smatraš dragim. Traži i sprovedi mir u svijetu, to te ne košta nikakve svote.“

„Ne dozvoli da te bilo kakva prepreka pokoleba na putu ostvarenja tvojih snova!“

„Zajedno gradimo mostove ljubaznosti i razumijevanja – čovječnost je jezik kojeg razumiju svi!“

„Sreća prati hrabre.“

„Pomozite drugima i budite bolji od samih sebe!“

„GODO - to sam ja!“

11.12.2023. Povodom međunarodnog dana ljudskih prava u amfiteatru Treće gimnazije održao se panel pod nazivom "Nasilje i diskriminacija kao kulturološki fenomen" na kojem će panelisti sarajevski

srednjoškolci uz pomoć argumenata i retoričkih vještina obrazložili iz različitih perspektiva problematiku nasilja i diskriminacije kao i kulturnog nasilja kroz koje se implicitno šalju poruke odobravanja nasilja.

Učenici Treće gimnazije članovi CIVITAS sekcije i Kluba kritičkog mišljenja otvorili su izložbu pod nazivom “Hannah Arendt”. Svjetski poznata politologinja i filozofkinja Hannah Arendt kroz svoja djela tematizirala je probleme i teme koje su kao u 20-stoljeću bile aktuelne tako i danas u 21- stoljeću. Kroz izložbu, citate, odlomke dijela Hane Arendt učenici žele da skrenu pažnju na važnost kritičkog mišljenja i moć moralne hrabrosti u kriznim situacijama.

Učenici Srednje škole za saobraćaj i komunikacije su otvorili izložbu “Ljudska prava” kroz koju su se svi prisutni podsjetili najvažnijih vrijednosti i prava i obaveza svih nas kao ljudskih bića i građana koji polažu prava na prava ali imaju i obaveze.

U okviru programa imali smo posebnu čast da nam se obrati uvažena prof. Sedžida Alibegović Hadžić viša savjetnica za profesionalni razvoj odgajatelja, nastavnika, stručnih saradnika u Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo kao i koordinatoricu Civitas Bosne i Hercegovine

Projekt podržava TPO Fondacija, ETOS inicijativa, Centar za kulturu dijaloga i Mreža za izgradnju mira.

Profesori koordinatori:Alma Ahmethodžić, Marija Knežević, Lejla Karahodžić, Esad Karahodžić, Igor Smiljanić, Đuldina Kurtović.

Autor teksta izvještaja Marija Knežević uz mali skromni doprinos Alme Ahmethodžić

Thinkerica obrazovni centar

#Centar za kulturu dijaloga

TPO Foundation #Mreža za izgradnju mira”

Izvor: <https://www.facebook.com/thinkericatpo>

O NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA KOJE SU PODRŽALE PROJEKT

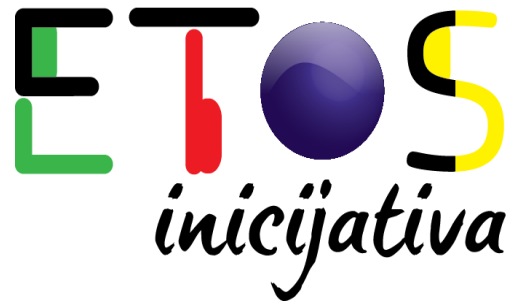

“TPO fondacija (**Transkulturalna** psihosocijalna obrazovna **fondacija**) zagovara rodnu ravnopravnost, dijalog i izgradnju mira kroz partnerstvo civilnog društva, akademskih i vladinih institucija . Također se zalaže za slobodu savjesti i misli bez obzira na bilo koji identitet ili pripadnost.

U premošćivanju jaza između akademskog i aktivističkog, vladinog i nevladinog sektora, te vjerskih i nereligijskih pogleda na svijet, TPO je jedna od vodećih organizacija u inkluzivnim pristupima obrazovanju za mir, jednakost i liderstvo.

TPO Fondacija je dio HNI TPO International mreže organizacija sa sjedištem u Amsterdamu i prisutna je u Bosni i Hercegovini od 1998. godine. Kao lokalna nevladina organizacija, TPO djeluje od 2006. godine na području cijele BiH. Rad TPO fondacije uglavnom je usmjeren na mlade ljude i žene, jer su to dvije grupe koje su marginalizirane u našem društvu i njihovom učešću u javnom životu i zastupljenosti na mjestima odlučivanja potrebna je podrška kroz različite vrste afirmativnih akcija i aktivnosti.”

Tekst preuzet sa stranice TPO Fondacije, link: <http://www.tpo.ba/b/Onama.html>

“TPO Fondacija, dugi niz godina, otvara prostor za dijalog, učenje i zajedničko djelovanje kroz povezivanje znanstvenog i aktivističkog, religijskih i nereligijskih diskursa, formalnog i neformalnog obrazovanja. Kroz programe ETOS Inicijative, cilj je promovirati i živjeti univerzalne vrijednosti: **E**tičnost, **T**oleranciju, **O**tvorenost i **S**olidarnost, kako kroz neformalne oblike obrazovanja tako i u školskim programima.

Etos nije isto što i etika. Etos nije zakon, već moralna svijest i unutarnja volja da se poštuju etičke norme i zakoni i to ne zbog prisile i kazne, nego zato što je to ispravno. Stoga, Etos ima za cilj mijenjati stavove, mišljenja i srca ljudi da bi razumjeli da je poštovanje univerzalnih etičkih normi dobro i za njih i za zajednicu. Dakle, fokus nije samo individualna dobrobit, već dobrobit svih ljudi, jer su ljudi međusobno povezani i samo zajedno mogu kreirati svijet u kojem će biti sigurni.

Obrazovanje je stub svakog društva, pa je važno da bude utemeljeno na univerzalnim etičkim vrijednostima i poštovanju ljudskih prava i sloboda. TPO Fondacija kroz ETOS inicijativu nudi različite vrste edukativnih sadržaja i didaktičkih materijala koji se mogu integrirati u sve predmete, a posebno u predmete društvenog i humanističkog usmjerenja. ETOS Inicijativa počiva na dva ključna projekta: Svjetski etos i EMIL – Etos interkulturnog i međureligijskog učenja.

Ključne riječi: **etičke vrijednosti, etos, dijalog, razumijevanje, solidarnost, prihvaćanje.**”

Tekst preuzet sa stranice ETOS inicijative, link: <https://thinkerica.ba/etos-inicijativa/>

“Misija programa je **njegovanje kritičkog mišljenja i demokratskih principa donošenja odluka**, stvaranjem putem debate novog demokratskog modela civilnog društva imajući u vidu da je ukidanje totalitarnog političkog establišmenta više od uspostavljanja novih političkih institucija, naime omogućavanje da novi načini mišljenja prožimaju sve sfere privatnog i javnog života.

I vizija i ciljevi CKD-a su, prije svega, obrazovne prirode i uključuju, ali nisu ograničeni na sljedeće: njegovanje otvorenog društva kroz pomaganje u aktivnostima koje promiču slobodnu razmjenu ideja, toleranciju, kritičko mišljenje i regionalno i međunarodnu saradnju. U koracima ka ostvarenju svoje misije i pretvaranju svoje vizije u stvarnost, CCD pokušava:

- Izvodi, organizira, koordinira, podržava i učestvuje u obrazovnim i drugim vrstama programa i aktivnosti koje su od koristi javnosti, bez obzira da li ih organizira CKD ili drugi ljudi i organizacije ili njihove jedinice koje: priznaju ciljeve i misiju CCD, podržava razvoj otvorenog društva, demokratije, demokratskih vrijednosti, sloboda i ljudskih prava, unapređuje zajedničke ciljeve IDEA, WSDC, NVO Vijeća, Mreže pravde u BiH i organizacija članica WIFI povećanjem donatorskog potencijala za podizanje kredibiliteta i poboljšanje efikasnosti programa i aktivnosti CKD-a
- Izvršava, organizuje, koordinira, podržava i učestvuje u programima i aktivnostima koji su, prema odluci Skupštine Udruženja, konstruktivni i u skladu sa proširenjem ciljeva CKD-a, u skladu sa zakonom i za javno dobro
- Proširiti finansijsku, materijalnu i svaku drugu pomoć osobama ili organizacijama koje provode programe komplementarne viziji i ciljevima CKD kroz odobrene finansijske programe i projekte

- Suzdržite se od proglašavanja štetnog uticaja na proces donošenja zakona
- Uzdržati se od učešća ili uključivanja u bilo kakvu političku kampanju bilo za ili protiv bilo kog kandidata za funkciju u javnoj službi, što uključuje neobjavljivanje saopštenja u vezi sa gore navedenim procesima

Kroz implementaciju misije i vizije, CKD nastoji postići:

- Podsticanje razvoja kulture dijaloga omogućavanjem mladima i drugim zainteresovanim stranama da postanu nosioci pozitivnih promena, pre svega u okviru obrazovnog sistema, u cilju promocije demokratskih modela komunikacije i odlučivanja,
- Promoviranje ljudskih prava i zaštita ljudskih prava za sve građane BiH podjednako
- Stimulisanje interaktivne metode komunikacije u školama,
- Promoviranje kreativnosti i aktivnosti kod mladih i razvoj kritičkog mišljenja, osnažujući na taj način generaciju socijalno osviještenih građana,
- Prikupljanje dokumentacije, širenje i javno prezentovanje informacija o mladima, edukacija o pitanjima ljudskih prava, kulture, nauke i društva uopšte,
- Promoviranje prava djece i svih aspekata zaštite djece i zaštite marginaliziranih i ranjivih grupa u BiH,
- Podržavajući osnaživanje vijeća učenika u njihovoj savjetodavnoj ulozi u školama u Bosni i Hercegovini,
- Pokretanje i podrška kreiranju javnih debata u BiH,
- Promoviranje, zalaganje u korist i sticanje priznanja za potrebe mladih u javnom životu i strukturi vlasti na bilo kom nivou u pitanjima obrazovanja i drugim relevantnim temama,
- ...

CCD je neprofitna organizacija i nijedan dio finansijske imovine, prihoda ili donacija neće biti dodijeljen niti u korist bilo kojeg pojedinca. Pojedinačna lica ili organizacije će

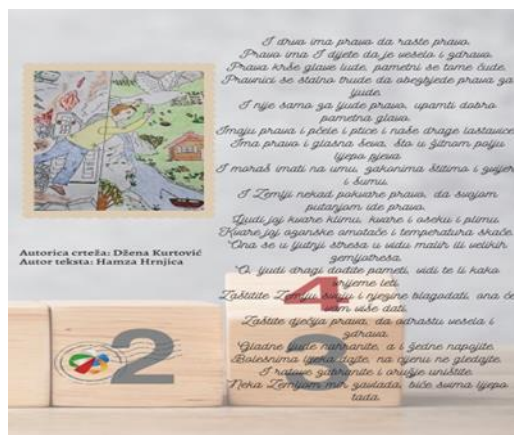
dobiti razumne naknade za njihove usluge u zapošljavanju sankcionisanih aktivnosti CKD-a u skladu sa ciljevima CKD-a.”

Tekst preuzet sa stranice Centra za kulturu dijaloga, link:<https://www.ckdbih.com/index.php/ot-nama/misija-vizija-i-ciljevi>

Udruženje mreža za izgradnju mira

“Mreža za izgradnju mira pokrenuta je 10. februara 2010. godine zahvaljujući ideji i želji nekolicine mirovnih aktivista, aktivistkinja i organizacija koji su shvatili da održivi mir možemo graditi samo zajedno. Do 2018. godine djelovali smo kao neformalna grupa organizacija civilnog društva i škola, a od novembra 2018. godine i formalno smo registrovani kao pravno lice naziva Udruženje Mreža za izgradnju mira. Neformalnu Mrežu za izgradnju mira i danas vodimo i jačamo našim volonterskim radom kao njen sekretarijat. Mreža za izgradnju mira danas broji 253 članice u Bosni i Hercegovini i regiji. Naše članice su obrazovne institucije, eko organizacije, fondacije, međunarodne organizacije, međureligijske organizacije, medijske organizacije, organizacije koje baštine kulturu i umjetnost, promoviraju mir, bave se političkim pitanjima, ljudskim pravima, zaštitom prava žena, Roma i Romkinja, LGBTIQ+ osoba, djece, osoba sa invaliditetom, zaštitom prava žrtava rata, organizacije volontera. Mreža je nastala u cilju dugoročnog povećanja sposobnosti bh. društva da se na konstruktivan i nenasilan način nosi s naslijeđem naše nedavne historije, s različitostima, latentnim ili otvorenim sukobima. Čineći ove napore Mreža teži napretku kvaliteta društvenog i ekonomskog života u BiH. Međunarodna zajednica je prepoznala i podržala rad i uticaj Mreže, kao jedine održive i najuticajnije mreže u BiH. Svake godine Mreža za izgradnju mira organizuje takmicenja za učenike u 3 kategorije video, crtez, literarni radovi.

Fotografija 54. Fotografija pobjedničkih radova: crtež i literarni rad

Jedna od naših najprepoznatljivijih aktivnosti jeste dodjela Mirovne nagrade „Goran Bubalo“. Mreža za izgradnju mira Mirovnu nagradu “Goran Bubalo” dodjeljuje svake godine u dvije kategorije – za pojedince_ke i za obrazovne ustanove, a ovom nagradom prepoznaje i podržava izuzetne napore pojedinaca_ki i obrazovnih ustanova koji_e teže obnovi mira, očuvanju i promociji pravde i ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Mirovna nagrada Mreže za izgradnju mira ustanovljena je 2013. godine, a od 2020. godine nosi ime Gorana Bubala u znak sjećanja na pokojnog osnivača i predsjednika Mreže za izgradnju mira.”

Tekst preuzet sa stranice Mreža za izgra: <https://www.mreza-mira.net/o-nama/>

OBOGAĆEN KNJIŽNI FOND BIBLIOTEKE TREĆE GIMNAZIJE

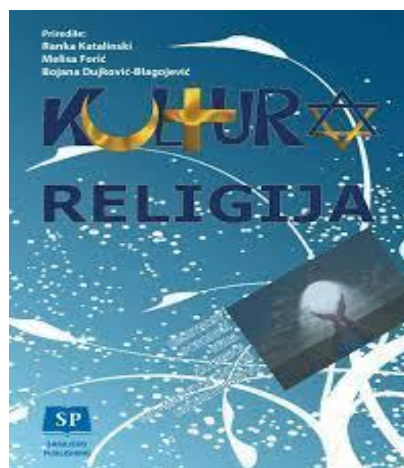
JORDAN B.
PETERSON

12 PRAVILA
ZA ŽIVOT

PROTUOTROV KAOSU

Svjetski bestseler br. 1

VERBUM

Fotografije 55, 56 i 57. Fotografije kupljenih knjiga i udžbenika

Fotografije 58 i 59. Fotografije nekih od kupljenih knjiga

ZAKLJUČAK

Afrička mudra poslovice kaže: „Sretni ljudi nisu nikada i nikome opasni“. Kako djelovati proaktivno i širiti vibracije sreće nasuprot onima nezadovoljstva i nasilja. Mladim ljudima treba prilika da izraze svoj stav i podijele svoja iskustva te da se njihov glas uvaži i čuje. Treba im i maksimalna podrška porodice škole, vladinog i nevladinog sektora u razvoju emocionalne inteligencije kao i vještina i kompetencija kojima će ojačati svoju ličnost za razumijevanje i nošenje sa svakodnevnim izazovima. Na taj način oni će biti u mogućnosti izboriti se sa negativnim i stereotipnim obrascima razmišljanja, iskoristiti svoje znanje i vještine i biti istinski graditelji mira. Svaki takav mladi graditelj mira jedan je svjetionik, čije svjetlo pobjeđuje mrak predrasuda, netolerancije i nasilja. Sveta dužnost jednog društva pa i čovječanstva je osigurati da takvih svjetionika bude što više. Tako i samo tako, jednom više neće biti mraka.

FOTOGRAFIJE UČENIKA UREDNIKA ČASOPISA

Glavna urednica Arna Mekić

Dženita Podžić

Azra Nezirević

Amina Bahtanović

Lamija Krupalija

Fatima Džafić

Hana Muhović